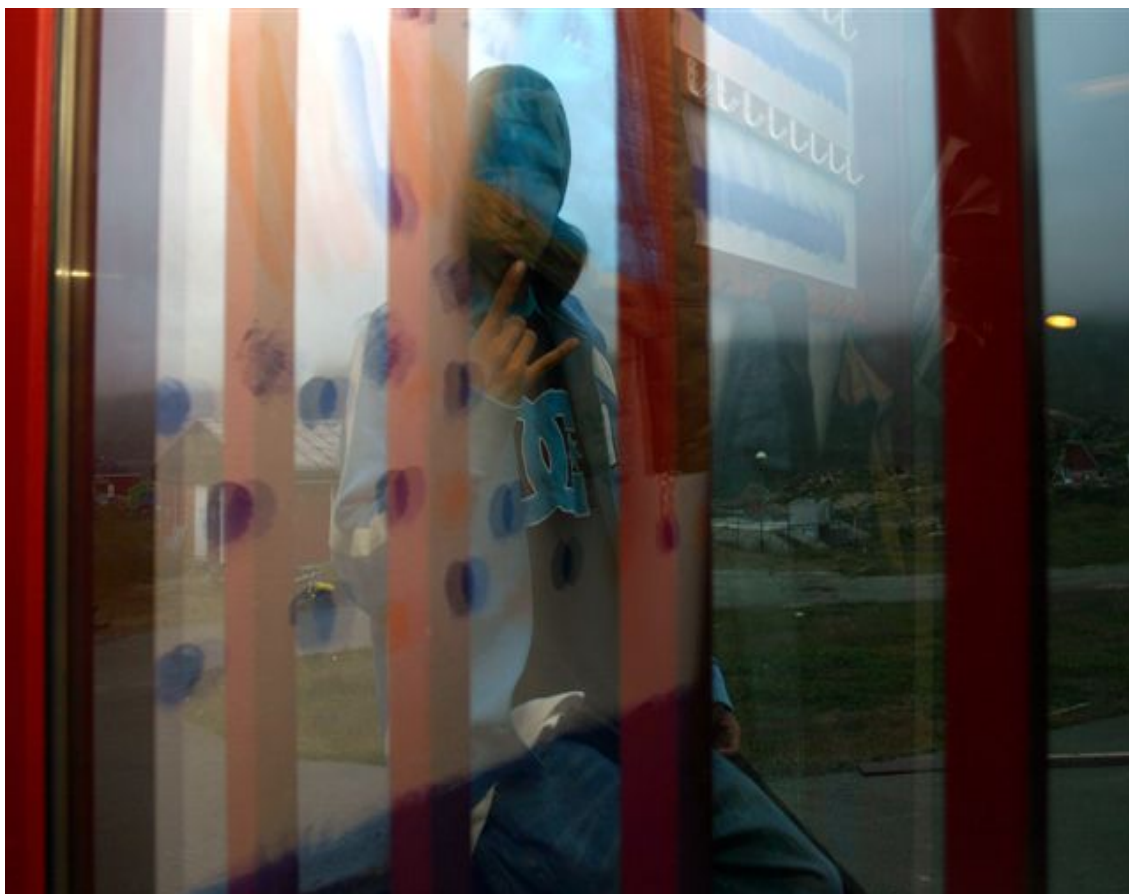

Saqqummersitaq naatsorsueqqissaarnermut tunngasoq

**Meeqqat inuusuttullu eqqartuunneqarsimasunik
isertitsivimmiitanillu angajoqqaallit**

Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik

Videnscenter om Børn og Unge | Documentation Centre on Children and Youth

© MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik, Nuuk 2009

Suliniuummut akisussaasoq: MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik
Paasissutissanik katersineq aamma naatsorsuutininik suliarinnineq: Laura Toftegaard
Pedersen, 2008-p aasaagaa
Nutserisoq: Halfdan Pedersen

Saqqummersitaq akeqanngitsumik internetimit aaneqarsinnaallunilu assilinqarsinnaavoq.
Najoqqutaq eqqortumik taallugu issuaaneq ajornartinneqanngilaq.
Allaatigisat saqqummersut MIPI-mik – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfiup
saqqummersittagaanik eqqartuisut, allaatiginnittut, issuaasut imaluunniit MIPI-mut
unnersuussisut ilisimasaqarfimmut nassiuteqquneqarput..

Nalunaarusiaq qallunaatut ima taallugu aamma saqqummerpoq:
Børn og unge med domfældte og indsatte forældre

Imarisat allattorsimaffiat

SIULEQUT	4
1. AALLAQQAASIUT	6
2. MEEQQAT EQQARTUUNNEQARSIMASUNIK ANGAJOQQAALLIT	7
2.1 Angajoqqaat inatsisinik unioqquitsineri.....	9
2.2 Meeqqat isertitsivimmiittussanngorlugit eqqartuunneqarsimasunik angajoqqaallit	12
2.3 Meeqqat isertitsivimmiititanik angajoqqaallit.....	14
2.4 Nangaassutit	15
3. ATAATSIMUT EQITERNERAT	16
4. NAJOQQUTAT ATORNEQARTUT & INNERSUUSSUTIGINEQARTUT	19

Siulequt

MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfiup Kalaallit Nunaanni meeqqat eqqartuunneqarsimasunik isertitsivimmiitanillu angajoqqaallit pillugit misissuineq anginngitsoq aallartissimavaa¹. Angajoqqaq eqqartuunneqaraangat amerlanertigut meeqqamut sunniuteqartarpoq. Taamaammat suliaqarfiuvoq paasinarsarnissaa pingaartoq meeqqat qanoq inissisimanerisa immikkut pingaartinneqarnissaa qularnaarumallugu aammalu tamakku isumagineqarnissaat qularnaarumallugu, minnerunngitsumik meeqqat isertitsivimmiitanik angajoqqaallit eqqarsaatigalugit. MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfimmut paasinarsisinnerarpoq Kalaallit Nunaanni meeqqat eqqartuunneqarsimasunik isertitsivimmiitanillu angajoqqaallit qanoq amerlatigineri pillugit aammattaaq meeqqat taakku angajoqqaamik isertitsivimmut pisinneqarnerisa namminermut qanoq sunnertinneqartarnerisa nalilersornissaannut tunngavissaq naatsorsuutit atorlugit paasinarsaaneq amigaatigineqartoq.

Misissuinerup matumap naatsorsuutai MIPI-mi praktikkertumit siullermit Laura Toftegaard Pedersenimit Københavnip Universitetiani Institut for Folkesundhedsvidenskabimeersumit suliarineqarsimapput. MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfiup siulersuisuisa ilisimasunik paarlaateqatigiinneq praktikkernermik aaqqissuussaqaarnerup nassatarisai pingaartippaat neriuutigalugulu siunissami aamma praktikkertussat allat tikilluaqqusinnaassallugit.

Saqqummersitaq manna aqqutigalugu MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfiup neriuutigaa meeqqat angajoqqaamik eqqartuunneqarneranik isertitsivimmullu inissinneqarsinnaanerannik sunnigaasut nipissaannillusooq tunisinnaassallugit.

MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfiup Laura Toftegaard Pedersenip katersuisimanera naatsorsuutinillu suliarinnissimanera pillugit qutsavigaa. Maligassiulluni suliaq suliniuteqarnermut anginerusumut isumassarsisitsisariaqartoq paasissutissanillu amerlanerusunik aallersitsisariaqartoq matumani pineqarpoq. Aamma Kalaallit Nunaanni

¹ Herstedvesterimi parnaarussat saqqummersitami matumani ilaangillat.

Naatsorsueqqissaartarfimmut qujavugut, ingammik Naatsorsueqqissaartarfimmi siunnersortaasimasumut Keun Hwangimut nalunaarsuutini aallersimanera pillugu aammalu suliamik paasisimasalittut siunnersiuisimanera pillugu minnerunngitsumillu Kalaallit Nunaanni isertitsivinnut, Nuummi Inunnik Isumaginnittoqarfimmut, Politimesterip allaffianut Pinerluttunillu Isumaginnittoqarfimmut assut qujavugut ikiuinerat suleqataanerallu pillugu.

Siulersuisuni siulittaasuugallartoq
Wolfgang Kahlig

Immikkoortumi ataqatigiissaarisuugallartoq
Lona Lyngé

1. Aallaqqaasiut

Meeqqat tungaanniit isiginninnissamut tunngavissaq kalaallit pinerluttulerinermi inatsisaannut ilaavoq. Pillaaneq Pinerluttulerinermut Inatsimmut ilaanngilaq, taarsiullugu pineqaatissiineq atorneqarpoq, siunertaraalu eqqartuussap pinerluttuliortarneq ingalassagaa (Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnermut Ataatsimiititaliarsuaq 2004). Qiterititaq taamaalilluni pillaanermiikkunnaarmat pinerluttuliortarneq allamik ataatsimut isiginninnerusumik siumullu isiginnerusumik pullavissaqarnera tunngavissaqarpoq, tassani meeqqat ilanngutitinneqartut atugaasa pitsanngorsaavigineqarnissaat aamma siunniunneqarluni, taamaalilluni ajornartorsiutit pinerluttuliortarnerillu kinguaariinnut tulliuuttunut ingerlaqqinnginniassammata.

Angajoqqaamik eqqartuussineq angajoqqaamut kisimi sunniuttanngilaq, meerarli aamma sunnertarlugu. Nunat assigiinngitsut akornanni misissuinerit ingerlanneqarsimasut imaassangatitsipput meeraq eqqartuunneqarsimasunik parnaarunneqarsimasunilluunniit angajoqqaalik² meeqqamut arlalitsigut kingunerlutsitsisinnaasoq, taamaattorli Kalaallit Nunaanni nunani allanisuulli matoqqasunik parnaarussiveqanngilaq. Taamaakkaluaq meeqqat uku inuiaqatigiinni immikkoortutut isigineqarpiannngitsutut ipput. Kalaallit Nunaanni meeqqat angajoqqaamik eqqartuunneqarnerannik isertitsivimmulluunniit pineqaatissinneqarnerannik misigisaqarsimasut qanoq amerlatiginersut kisitsisitigut ilisimaneqanngillat.

Saqqummersitaq manna naatsorsueqqissaarnermut tunngasoq aqutigalugu MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfiup meeqqat inuusuttullu gruppiat ilaat sanngiitsoq immikkut pingaartinniarpa.

Nalunaarusiaq najoqqutanik danskiusunik aamma nunanit allaneersunik tunngaveqarpoq, pisortanik aalajangiisartunik attuumassuteqartunik oqaloqatiginninnernik aamma nalunaarsuutunik Naatsorsueqqissaartarfimmit atugassinneqartunik. Ilaquttanut, suliamik taamaattumik sulialinnut, kikkunnut tamanut allanullu suliaqarfimmik soqutiginnittunut saaffiginnippoq.

² Saqqummersitap uumap qupperinerini kingullerni najoqqutat innersuussutigineqartut takukkit.

Uku nalunaarusiami paasinarsarneqassapput:

- Kalaallit Nunaanni eqqartuussat meeraat qanoq amerlatiginersut
- Angajoqqaat pinerluttuliornerisa qanoq ittuussusii
- Meeqqat isertitsivimmi angajoqqaallit qanoq amerlatiginersut

2. Meeqqat eqqartuunneqarsimasunik angajoqqaallit

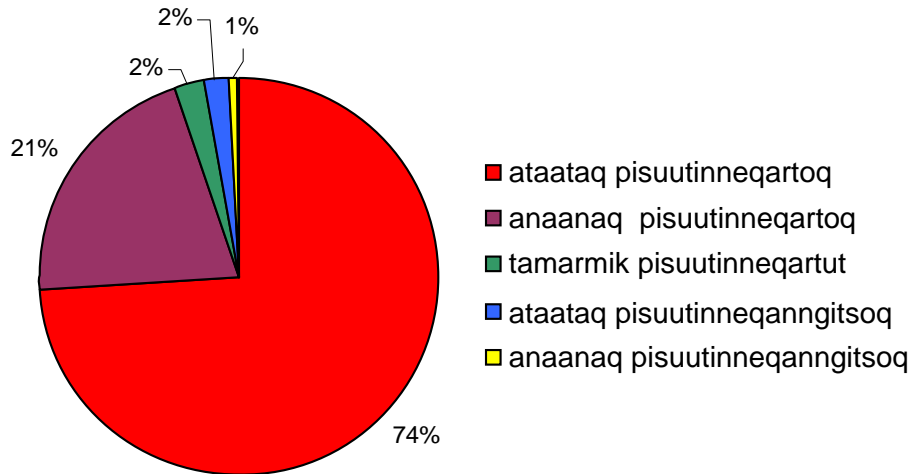
Meeqqat eqqartuunneqarsimasunik angajoqqaallit qanoq amerlatiginerat ilisarnaqutaallu Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni landsretimilu aalajangernerit pineqaatissiinerillu pillugit pinerluutaasimasunik nalunaarsuutit atorlugit misissorneqarsinnaapput. Inernerit ataani allassimasut taamaalillutik nalunaarsukkanik tunngaveqarput taamalu paasissutissanik inuit allattorsimaffianni pinerluuteqarsimasullu allattorsimaffianni nalunaarsorsimasunik killilersorneqarlutik. Meeqqat eqqartuunneqarsimasunik angajoqqaallit qanoq amerlatiginerat ilisarnaqutaallu pillugit nalunaarsukkanik ataatsimut isiginninnerup saniatigut immikkoortoq aamma misissuineramik anginngitsumik imaqarpoq meeqqat Kalaallit Nunaanni isertitsivimmi angajoqqaallit qanoq amerlatigineri pillugit.

2006-imi meeqqat 1248 0-miit 18-illu tungaanut ukiullit angajoqqaatik pineqaatissinneqarsimanerannik misigisaqarput. Taakkunanga meeqqat 14 ukiup taassuma ingerlanerani marloriarlutik tamanna misigaat. Meeqqat 947 ataataqarput pisuutinneqartumik meeqqallu 269 anaanaqarlutik pisuutinneqartumik. Meeqqat 32 angajoqqaatik tamarmik pisuutinneqartut misigaat. Meeqqat taakku 1248 pineqaatissinneqartunik angajoqqaallit saniatigut meeqqat 28 angajoqqaatik eqqartuussivimmut sassartinneqartut pisuutinneqaratilli misigaat.

Meeqqat 1248 2006-imi angajoqqaamik minnerpaamik aappaata pisuutinneqarneranik misigisaqartut assigaa Kalaallit Nunaanni meeqqat 14-iungaagata ataaseq pisuutinneqartumik angajoqqaartoq kingunerisaanillu pineqaatissinneqartumik.

Takussutissiaq 1: Meeqqat 2006-imi eqqartuussivimmut sassartinneqartunik angajoqqaallit agguaannerat

Eqqartuussinermi aalajangiinerup nalaani meeqqat affaasa sinneri (54 %) angajoqqaartik eqqartuunneqartoq najortigaat. Pisuni 487-imi eqqartuussutip nalunaarutigineqarnerata nalaani meeqqap ataatani najortigaa meeqqallu 194 anaanartik eqqartuunneqarmat najortigalugu. Meeqqat qulit angajoqqaat tamarmik eqqartuunneqartut najortigaat.

Meeqqat 1248 eqqartuunneqartunik angajoqqaallit akornanni 51 % nukappiaraapput 49 %-illu nivarsiaraallutik. Taakkunannga 14 % nunaqarfimmi najugaqartuupput 86 %-illu illoqarfimmi, taakkunannga 29 % Nuummi. Taamaalilluni eqqartuussat meeraat illoqarfimmiittut amerlanerussuteqarpallaalaarput, tassa kalaallit inui tamarmiusut 0 18-illu akornanni ukiullit illoqarfinni najugaqarmata. Meeqqat eqqartuunneqarsimasunik angajoqqaallit angutaassutsimut arnaassutsimullu, qanoq ukioqarnermut sumilu najugaqarnermut agguaassimanagerat nalunaarsuiffik 1-imi takutinneqarput. Misissuinernit allanit ilisimaneqarpoq pinerluttuliortarneq angutit inuusuttut akornanni atornerqarnerpaasoq. Tamatuma nassuiarsinnaavaa suna pissutigalugu meeqqat gruppiat mikisoq 15-18-inut ukiullit angajoqqaamik pineqaatissinneqarnerat misigisaraat – peqqutaalluni angutit inuusuttut angajullinerusunik meeraqanngimmata. 10-14-inut ukiullit innuttaasut akornanni amerlanersaapput, tassa imaappoq nunap inuisa akornanni meeqqat gruppiisa ilaanni

anginersaq tamaani immat, tamatumalu gruppimi tassani kisitsit aamma annersaanera nassuiarsinnaava.

Nalunaarsuiffik 1: 2006-imi meeqqat eqqartuussanik angajoqqaallit angutaanerat arnaaneralluunniit, qassinik ukioqarnerat sumilu najugaqarnerat qanoq amerlatigineri

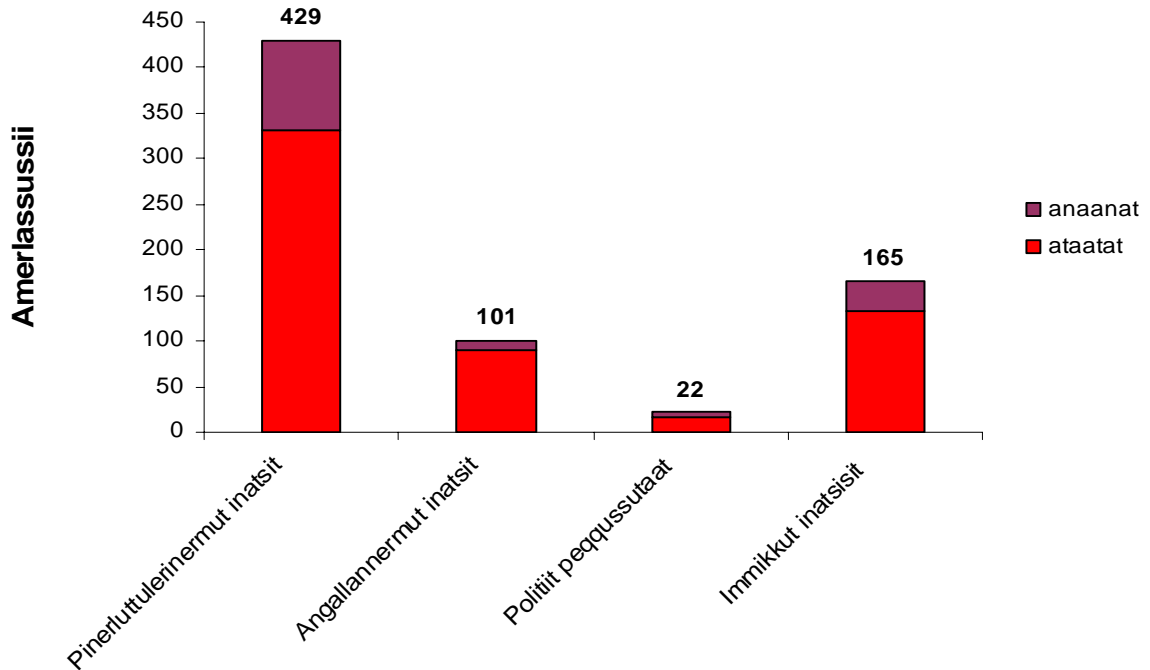
Suiaassuseq	Najugaq	Qassinik ukioqarneq				Katillugit
		0-4	5-9	10-14	15-18	
Angut	Illoqarfik	97	97	113	66	373
	Nunaqarfik	15	34	28	16	98
	Nuuk	29	56	50	35	170
Arnaq	Illoqarfik	98	105	95	60	358
	Nunaqarfik	20	16	28	7	74
	Nuuk	50	49	50	34	183
	Katillugit	309	357	364	218	1248

2.1 Angajoqqaat inatsisinik unioqqutitsineri

2006-imi angajoqqaat 665 pisuutinneqarput taakkulu akornanni 29,3 % ataasiinnaanngitsumik pisuutinneqarlutik. Pinerluttulerinermi eqqartuussutitut tunngasuni aalajangernerit inatsisit pingasut aamma immikkut inatsiseqarneq naapertorlugit aalajangerneqartarput, inatsisit suli arlaqartut, assersuutigalugu ikiaroomartut pillugit inatsit, immikkut inatsiseqarnermut ilaallutik. Angajoqqaat inatsisinut taakkununnga agguaassimanerat takussutissiaq 2-mi takuneqarsinnaapput. Angajoqqaat ataatsimut katinnerat 665-inik amerlanerupput angajoqqaat ataasiinnaanngitsumik eqqartuunneqartut inatsisit assigiinngitsut naapertorlugit eqqartuunneqarsimasinnaammata taamalu ataasiaannaratik ersillutik.

Takussutissiaq 2: 2006-imi angajoqqaat eqqartuussat qanoq amerlatigineri pinerluttulerinermut inatsimmut, angallanermut inatsimmut, politiit peqqussutaannut aamma immikkut inatsisinut agguaannerat.

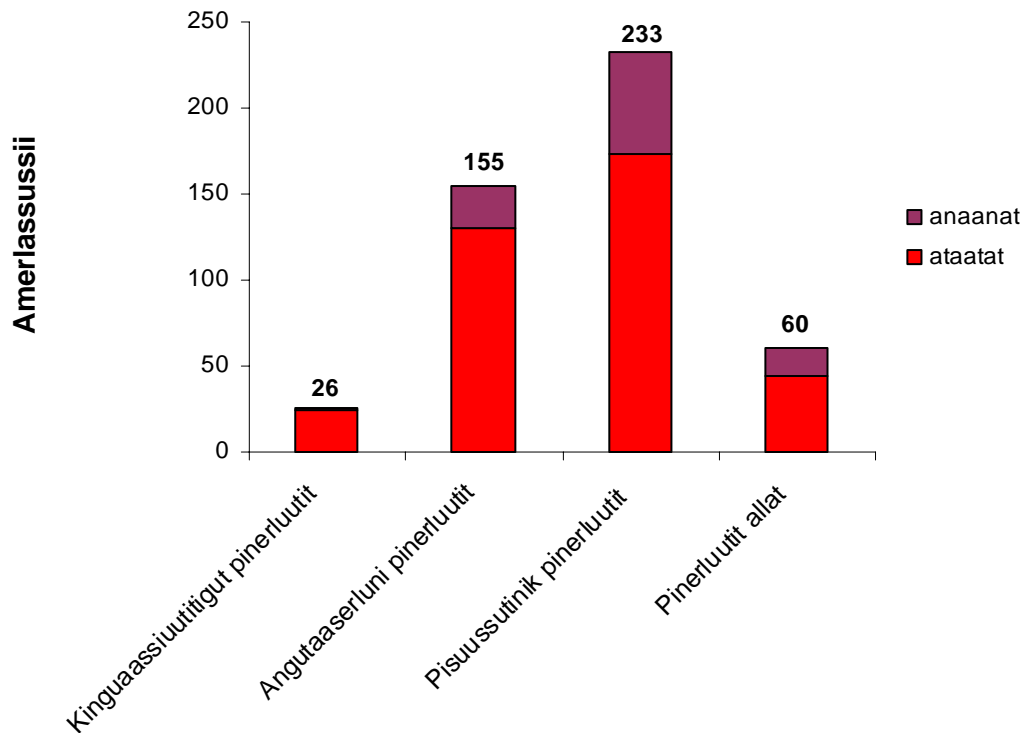
Angajoqqaat 429 pinerluttulerinermut inatsit unioqquippaat, taakkunanga anaanat 97 ataatalu 332. Taamaalilluni 2006-imi tassaavoq inatsit unioqquatinneqarnerpaaq. Immikkut inatsisit, ilaatigut ikiaroorartut pillugit, ikuallanermut illuliornermullu inatsimmik kiisalu avatangiisit pillugit aamma aalisarnermut inatsimmik imaqartoq, inatsisaavoq unioqquatinneqarnerpaamut tulliusoq. Angajoqqaat angallanermut inatsit aamma politiit peqqussutaat naapertorlugu isertitsivimmiittussanngorlugit eqqartuunneqartut ikinnerpaapput.

Agguaannerat ima ippoq, meeqqat 85 %-ii angajoqqaarput pinerluttulerinermut inatsit naapertorlugu eqqartuunneqartunik, taakkunangalu 5 % aamma angallanermut inatsit, politiit peqqussutaat aamma/imaluunniit immikkut inatsit naapertorlugu eqqartuunneqarlutittaaq. Sinneri 15 %-iusut angajoqqaarput immikkut inatsit kisiat naapertorlugu eqqartuunneqartunik.

Pinerluttulerinermut inatsit malillugu pinerlunnerit ukununnga immikkoortiterneqarsinnaapput: kinguaassiuutitigut pinerluutit, angutaaserluni pinerluutit, pisuussutininik pinerluutit aamma pinerluutit allat. Angajoqqaat pinerluutit taakkua ilaannik ataatsimik eqqartuunneqartut agguannerat takussutissiaq 3-mi takuneqarsinnaavoq. Pisuussutininik pinerluutit, tillinneq ilaatigut taakkununnga ilaalluni, akulikinnerpaamik atorineqarsimavoq angutaaserluni pinerluutininik malitseqarluni. Pinerluutit allat tassaasimavoq gruppikkuutaarnerini pingajuia annersaat, kinguaassiuutitigut pinerluutini angajoqqaat ikinnerpaasimallutik.

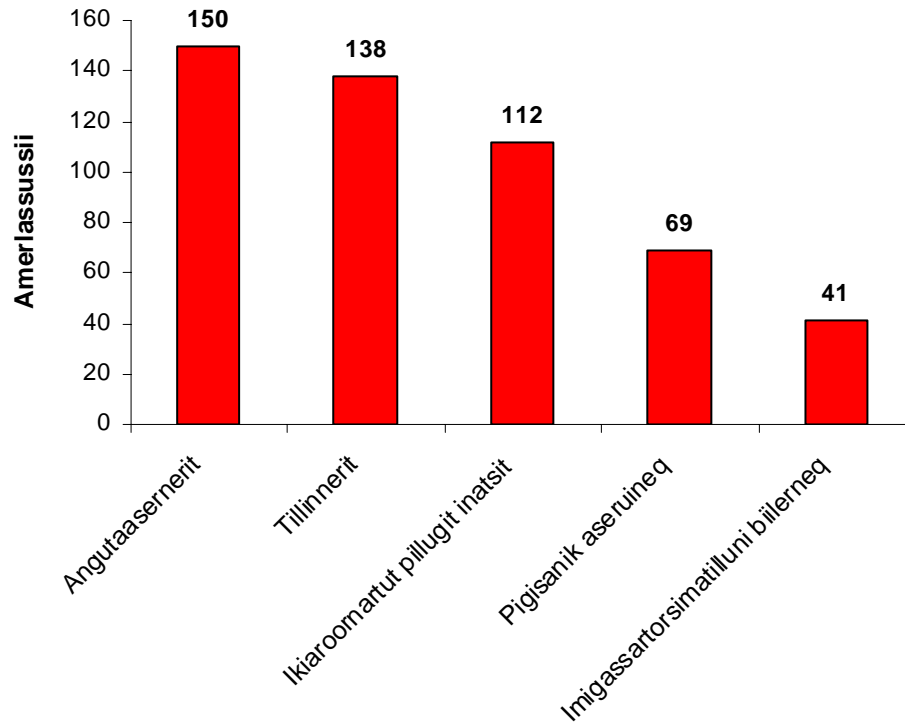
Takussutissiaq 3: Angajoqqaat pinerluttulerinermut inatsit naapertorlugu 2006-imi eqqartuunneqartut

Immikkoortiterinernili sisamaasuni pinerlunnerit ataasiakkaat qiviraanni angutaaserneq tillinniarnermut atorineqarnerusimavoq. Takussutissiaq 4-p 2006-imi angajoqqaat pisuutinneqartut akornanni unioqutitsinerit atorineqarmerpaajusut tallimat takutippai. Angutaasernerit, tillinnerit, ikiaroonartut pillugit inatsit, pigisanik aseruineq aamma imigassartorsimalluni biilerneq 2006-imiit pinerluttuliortarnermut naatsorsueqqissaarnermi unioqutinneqarnerpaanut aamma ilaapput (Naatsorsueqqissaartarfik 2007b).

Takussutissaq 4: 2006-imi unioqqutinneqarnerpaat

2.2 Meeqqat isertitsivimmiittussanngorlugit eqqartuunneqarsimasunik angajoqqaallit

Inuk pisuutinneqarpat eqqartuussivik pineqaatissiissutit uku akornanni toqqagassaqarpoq: akiliisitsissut, eqqartuussut pinerloqqingikkaanni naammassineqartussaangitsaq, isumaginnittoqarfimmit nakkutigisassanngorlugu pineqaatissiineq, napparsimavimmut paaqqinniffimmulluunniit unitsitsineq imaluunniit Kalaallit Nunaanni Qallunaat Nunaanniluunniit isertitsivimmut inissitassanngortitsilluni eqqartuussineq. Pineqaatissiineq atugaanerpaasoq tassaavoq akiliisitsineq 2006-imilu pineqaatissiinerit atugaanerpaasut tulleraat isertitsivimmut inissiinerit (Naatsorsueqqissaartarfik 2007b).

2006-imi meeqqat 131 minnerpaamik ataatsimik angajoqqaarput Kalaallit Nunaanni Qallunaalluunniit Nunaanni isertitsivimmiittussanngorlugu eqqartuunneqartumik. Taakkunanga meeqqat pingasut angajoqqaarput ukiup taassumap ingerlanerani marloriarlutik inissitassanngorlugit eqqartuunneqartunik.

Nalunaarsuiffik 2-p piffissap inissiiffiusup aamma meeqqap angutaanerata arnaanerataluunniit qassinillu ukioqarnerata qanoq agguassimanerat takutippaa. Meeqqat 55 %-ii angutaapput. 5-9-nut ukiullit angajoqqaamik inissinneqarnerannik misigisaqartut amerlanersaapput tulliullutik 0-4-nut ukiullit. Meeqqat inissinneqartussangorlugit angajoqqaallit 80 %-ii illoqarfinneersuupput, takkunanga 15 % Nuummiit.

Nalunaarsuiffik 2: Meeqqat isertitsivimmiittussangorlugit eqqartuunneqartunik angajoqqaallit 2006-imi qanoq amerlatigineri piffissamut inissiiffiusumut meeqqallu angutaaneranut arnaaneranulluunniit aamma qassinik ukioqarneranut agguanneri

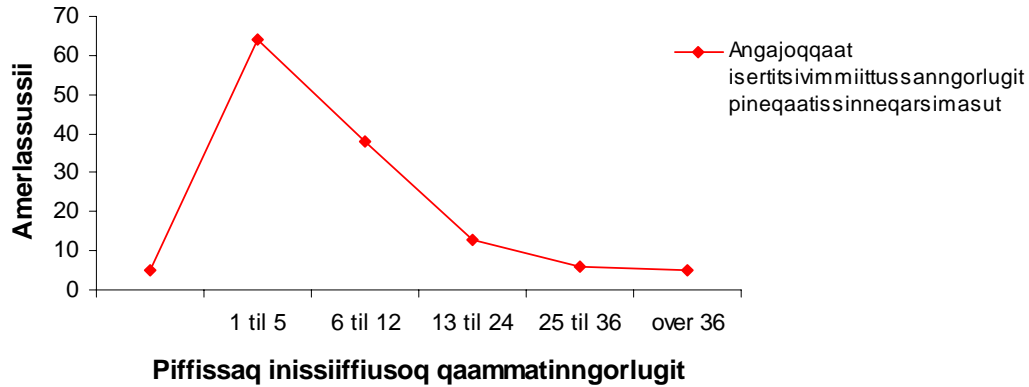
Suaassuseq	Ukiui	Piffissaq inissiiffiusoq qaammatinngorlugit			
		0-6	7-12	12-84	Katillugit
Angut	0-4	12	3	4	19
	5-9	13	11	3	27
	10-14	7	2	3	12
	15-18	8	4	2	14
Arnaq	0-4	7	4	1	12
	5-9	16	4	4	24
	10-14	9	3	5	17
	15-18	3	1	2	6
	Katillugit	75	32	24	131

Takussutissiaq 5-ip isertitsivimmut inissiinermi angajoqqaat pineqaatissinneqarnerisa qanoq sivilutigineri qanorlu amerlatigineri titartagartaliussatut takutippaa. Angajoqqaat piffissaq inissinneqarfii qaammat inorlugumiit ukiunut 7-nut agguarsimapput. Taakkunanga meeqqat 52,7 %-ii angajoqqaarput ukiup affaa inorlugu eqqartuunneqartunik. Angajoqqaat piffissaq inissinneqaviffiat qaqutigunnaq piffissaq naallugu ingerlasarpoq, amerlanerpaammi misiligummik iperagaaneq piffissap inissiiffiusup 2/3-ia qaangiukkaangat angusaramikku.

Takussutissiaq 5: 2006-imi isertitsivimmut inissiinermi angajoqqaat pineqaatissinneqarnerisa qanoq sivisutigineri qanorlu amerlatigineri.

Angajoqqaat isertitsivimmiittussanngorlugit pineqaatissinneqarsimasut

2.3 Meeqqat isertitsivimmiitanik angajoqqaallit

2008-imi sapaatit akunnerisa 29-anni MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfiup isertitsiviit katillugit tallimaasut akornanni sisamani isertitat akornanni misissuineramik ingerlatsivoq meeqqat tamatuma nalaani isertitamik angajoqqaartut qanoq amerlatigineri qassinillu ukioqarneri missiliornissaat siunertaralugu. Isertitat nunatta eqqartuussiviani eqqartuussivinnilu inissinneqarnissamik eqqartuunneqarsimasut misissuinermit ilaapput. Taamaalillutik isertitat kingorna inissinneqarnissamik eqqartuussutsiminnik nangitseqqusisimasut taamalu aalajangeeqqinnissamik utaqqisut misissuinermit aamma ilaatinneqarput. Tigummigallakkat aatsaat aalajangiiffiqineqarnissaminnik utaqqisut misissuinermit ilaanngillat.

Peqataaneq nammineq kajumissutsimik peqataaneruvoq isertitallu ilisimatinneqarput misissuinermi kinaassusaat isertuunneqarmat. Nuummi isertitsivimmi isertitat 64-iusut misissuinermit tunuarput, taamaalillutik Ilulissani, Sisimiuni, Aasianni Qaqortumilu isertitsiviit peqataallutik. Isertitat meerallit pingasut peqataarusussimangillat taamaammallu qassinik meeraqarnerisut meeqqallu qassinik ukioqarnerisut naluagut. Paasissutissat nangaassuteqalaarluni atuarneqassapput, tassa isertitat namminneq nalunaarnerat pineqarmata nalunaakkallu taakku ajunnginnerisut misissoqqinnissaat ajornarsimavoq.

Isertitsivinni sisamaasuni isertitat katillugit 58-iusut akornanni 67 % meeraqarput isertitallu 29, tassa 50 %, 18 inorlugit ukiulinnik meeraqarput.

Isertitat katillugit 60-inik meeraqarput qaammatinik 4-niit 27-nik ukiulinnut tikillugit, taakkunannga meeqqat 18 inorlugit ukiullit 47-uupput. Meeqqat 18 inorlugit ukiullit agguaqatigiissillugit 8,6-inik ukioqarput 13-inillu ukioqarneq utoqqaassusiuvoq akulikinnerpaasumik atorneqartoq.

Nalunaarsuiffiup 3-p meeqqat qassinik ukioqarnerisa agguaaassimanerat takutippaa.

Nalunaarsuiffik 3: Qassinik ukioqarnermut agguanneq

Ukiut							
0 – 4		5 – 9		10 – 13		14 – 17	
n	%	n	%	n	%	n	%
15	32	9	19	17	36	6	13

Agguaqatigiissikkaanni isertitat tamarmik 0,8-mik 18 inorlugit ukiulimmik meeraqarput.

Nunatta isertitsiviini tallimaasuni katillugit isertitat 122-ugamik, tassannga naatsorsorneqarsinnaavoq sukkulluunniit meeqqat 100 missaanniittut isertitsivimmiittumik angajoqqaallit, tassa Nuuk allaanerussuteqangaanngippat.

2.4 Nangaassutit

Meeqqat isertitanik angajoqqaallit pillugit misissuineq ima erseqqitsigisumik tunngaveqanngilaq najoqqutaralugu allanngortitassaangitsumik inernillissutigineqarsinnaalluni. Nuummi isertitsivik nunatsinni isertitat affaasa missaannik isertitaqartoq peqataanngilaq taamaammallu isertitsiviit sinnerini sisamaasuni isertitaninngarnit allaanerussuteqangaarnersut nalilernerqarsinnaanngilaq meeqqat qassiunerat eqqarsaatigalugu. Meeqqat qanoq amerlatigisut sukkulluunniit isertitsivimmiittumik angajoqqaartut eqqornerusumik nalilissagaanni kisitsinerup ukiup ingerlarnani qasseeriarluni ingerlanneqarnissaa pisariaqassaaq aammalu isertitsivinni tamani ullormi aalajangersimasumi ingerlanneqarluni. Taamaakkaluarli misissuinerup matumap meeqqat sunnerneqartut qanoq amerlatigineri ajunngilluinnartumik paasinarsisippaa.

Sammissaq eqqartuunneqarsimasut meeraat pillugit misissuineq suli itisiliinerusooq siunissami kissaatiginarpoq. Siunissami misissuinissami aamma soorunami piukkunnarpoq isertitat

meeqqaminnut qanoq attaveqartiginersut misissussallugu. Misissueqqaarneq manna tunngavigalugu taamaallaat nalunngilarput Ilulissani isertitat meerallit 12-usut akornanni 4 meeqqaminnik pilersuisuusut. Imaassinnaavoq tamanna aamma isertitsiviit sinnerini sisamaasuni isertitat meerallit aggornerisa assipajaavanut atuutissasoq, kisianni tamanna nalunarpoq. Ilimanarpoq eqqartuussisutigut suliaq isertitsivimmullu inissiineq sioqqullugit meeqqap angajoqqaamut attaveqartarnera annikinnerugaangat minnerusumik, assersuutigalugu angajoqqaamut isertitamut attaveerutivinnermit, sunnerneqartassasoq. Aappaatigut naluarput meeqqat 46 %-ii pineqaatissinneqarnerup aalajangerata nalaani angajoqqaaminnik tassanga najorteqanngitsut angajoqqaamut tassunga qanimut atanersut. Ilimanarnerpaavormi meeqqat amerlanersaat naqissuserneqarneq, eqqartuimannginneq aamma inooqatigiinnit peersitsineq eqqarsaatigalugit ajornartorsiutinik misigisaqarsinnaassasut angajoqqaatik pineqaatissinneqaraangamik. Tamanna illoqarfimmiuni/nunaqarfimmiuni mikisuni innuttaasut imminnut nalunngitsuni malunnarnerpaasarpoq, tamannalu Kalaallit Nunaanni illoqarfinni nunaqarfinnilu amerlasuuni taamaalluni.

Tamatuma qaavatigut taassallugu pingaarpoq taamaallaat meeqqat angajoqqaavii misissuinermit ilaatinneqarmata. Kisianni kalaallit misissuisimanerannit takuneqarsinnaavoq meeqqat 11-15-inut ukiullit akornanni 11 %-ii aanakkutik najortigigaat aammalu meeqqat amerlasuut ataatassaq/anaanassaq qatanngutillu angajulliunerusut najortigigaat (Nicasen m.fl. 2007). Ilimanarpoq meeqqat aamma sunnerneqartartut inoqutigiinni allat eqqartuunneqaraangamik isertitsivimmulluunnit pisinneqaraangamik, taamalu meeqqat nassuiaatigineqartunit amerlanerusut angajoqqaap qanigisalluunniit allap pisuutinneqarnera pineqaatissinneqarnermik kinguneqartup pitsaanngitsortaanik misigisaqartassasut isumaqassalluni pequtissaqarpoq.

3. Ataatsimut eqiternerat

2006-imi meeqqat 14-iugaangamik 1 pinerlussimaneq pequtigalugu pisuutinneqartumik angajoqqaaqarpoq. Tassa katillugit meeqqat 1248 taakkulu ataatsimut 665-inik angajoqqaaqarlutik. Angajoqqaat pinerluttulerinermut inatsit unioqqutikulanneruaat kukkuluttornerillu amerlanertigut tassaallutik angutaasernerit tillinnerillu.

Meeqqat 131 isertitsivimmiittussanngorlugit eqqartuunneqartunik angajoqqaarput piffissarlu isertitsivimmiittussaaneq agguaqatigiissikkaanni qaammatit 11-iupput. Piffissakkut sukulluunniit Kalaallit Nunaanni 99 missaannik meeraqassaaq isertitsivimmiittumik angajoqqaalinnik. Manna tikillugu inissinneqarnissamut eqqartuunneqartut amerleriarsimapput taamatullu ingerlaqqajaaneq ingerlaannassappat meeqqat isertitanik angajoqqaallit amerliartussapput.

Meeqqat eqqartuunneqarsimasunik imaluunniit isertitanik angajoqqaallit amerlanertigut 0-9-nut ukioqarput nukappiaqqallu niviarsiaqqanit amerlanerulaarlutik. Amerlanersaat illoqarfinni najugaqarput.

Nunani tamalaani tarnikkut pissusilersornikkullu qisuariarnerit arlaqartut parnaarunneqarsimasut³ meeraani meeqqamut assut artornartuunnguatsiarneranik⁴ ersersitsisut takuneqarsimapput. Nanertisimanermut ersiutit amerlanerusut, sukalalluni, inuppalaanngitsumik pinerluttorpalaartumillu pissusilersorneq, tupamik imigassamillu anginerusumik atuineq, misigissutsit soorlu ersiorneq, qimagaasimaneq, ujariatsineq kannigusunnerlu takuneqarsimapput. Meeqqap avatangiisit sungiusimasani qimallugit allamut nuuttariaqarneq misigisinnaavaa, ilaqutariillu aningaasaqarnikkut amikkisaalernerneq, stigmatat ajattugaanerlu atugarilersinnaavaat. Tamanna eqqartorneqarumasannigilaq taamaammallu meeqqap inersimasunik oqaloqateqarnissani amigaatigikkajuttarlugu.

Ilimanarpoq Kalaallit Nunaanni eqqartuunneqarsimasut isertitallu meeraat aamma tamakku kingunerisaa ilaat misigisassagaat. Kisianni meeqqat taakku pillugit misissuinerit annertussutsimik aamma pitsaassutsimik tunngavillit amerlanerusut amigaatigineqarput. Kinguneqartitsinerit nunani allani parnaarunneqarsimasut meeraanni takuneqartartut aamma Kalaallit Nunaanni isertitat meeraanni innersut pillugit ilisimasat amigaatigineqarput, aammalu kinguneqartitsinerit taakkua aamma isertitsivimmut pisinneqanngikkaluarlutik eqqartuunneqarsimasut meeraanni annertunerusumik minnerusumilluunniit takuneqarsinnaanersut pillugit. Saqqummersitap matumap Kalaallit Nunaanni meeqqat eqqartuunneqarsimasunik isertitanillu angajoqqaallit qanoq amerlatiginerat paasisaqarfigilaarparaa, saqqummersitallu aamma misissuinerup allap anginerusullu pisariaqartinneqarnera erseqqissisippaa, aamma Kalaallit Nunaanni angajoqqaat

³ Kisianni Kalaallit Nunaanni matoqqasunik parnaarussiveqanngilaq.

⁴ Saqqummersitap uumap quppernerini kingullerni najoqqutat innersuussutigineqartut takukkit.

eqqartuunneqarsimasut isertitallu meeraanut qanoq sunniuteqarnerinik
misissueqqissaarnissaq.

Eqqartuussat isertitallu meeraat Kalaallit Nunaanni tassaapput inuiaqatigiinni immikkoortut
assut sanngiitsut amerlanertigullu isiginngitsuusaarneqartartut. Suliaqarfik pingaanngitsutut
isumaqarfiginerup aningaasalersugaarpianginnerullu pianik malunnaateqarpoq kisianni
suliniutiginninnerit arlallit meeqqanut taakkununnga pissutsit
pitsanngortissinnaassagunalaruupaat, taamaassappalli nalunaarsuineq, ilisimasanik
katersineq aamma tunngavilersuineq pisariaqartinneqarput. Nuummi isertitsivimmi
immikkoortortap matoqqasup nutaap pilersinnerani meeqqat aamma angajoqqaat isertitat
akornanni atassuteqarnerup attatiinnarneqarnissaata isumaliutinut ilaatinneqarnissaa
immikkut pingaaruteqarpoq, init pequsersornerini aammalumi isertitsiviup aalajangersagaani.

4. Najoqqutat atorneqartut & innersuussutigineqartut

Black D. Children of parents in prison. Archives of Disease in Childhood 1992;67:967–70.

[Bynner J.](#) Childhood risks and protective factors in social exclusion. Children & Society 2001;15:285-301.

Brochmann H. Anstalt - tilsyn – pension. København: Det Juridiske Fakultet, København Universitet, 1998.

Christensen E. Forældre i fængsel – en undersøgelse af børns og forældres erfaringer. København: Socialforskningsinstituttet, 1999.

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq Pillugu Ataatsimiititaliarsuaq. Pinerlunniartarneq aamma Pinerluttunik Isumaginnittoqarfik, isumaliutissiissutip immikkoortui XII-miit XVII-mut. Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarfik Pillugu Isumaliutissiissummi, naalisarnera. Inatsisinik Atortitsinermut Ministereqarfik, 2004: 74-135.

Det Kriminalpræventive Råd. Fængsledes børn – en udsat gruppe. København: Det Kriminalpræventive Råd, 2005.

Farrington DP. Childhood, adolescent, and adult features of violent males. I: Huesmann LR, red. Aggressive behavior: current perspectives. New York: Plenum, 1994:215-36.

Frantzen E. Grønlandske herstedvesterfanger. En arkivstudie. København: Det juridiske fakultet, Københavns Universitet, 2007.

Meeqqap Piginnaatitaaffii pillugit FN-ip isumaqatigiissutaanut (novembari 1989) www.mippi.gl –imi aaneqarsinnaavoq.

Naatsorsueqqissaartarfik. Kalaallit Nunaat 2007, ukiumoortumik kisitsisitigut paasissutissat. Nuuk: Naqiterisiitsisarfik Atuagkat ApS, 2007a.

Naatsorsueqqissaartarfik. Pinerluuteqarnerit pillugit kisitsisitigut paasissutissat 2006. Nuuk: Naatsorsueqqissaartarfik, 2007b.

Kemper KJ, Rivara FP. Parents in Jail. Pediatrics 1993;92:261-4.

Kinner SA, Alati R, Najman JM, Williams GM. Do paternal arrest and imprisonment lead to child behaviour problems and substance use? A longitudinal analysis. Journal of Child Psychology and Psychiatry 2007;48:1148-56.

Kriminalforsorgen. www.kriminalforsorgen.dk /juli 2008.

Murray J, Farrington DP. [Parental imprisonment: effects on boys' antisocial behaviour and delinquency through the life-course](#). Journal of Child Psychology and Psychiatry, 2005;46:1269-78.

Murray J, Farrington DP. [Parental imprisonment: effects on boys' internalizing problems through the life-course](#). Development and psychopathology 2008;20:273-90.

Niclasen B, Løngaard K, Laursen LK, Schnohr C. Peqqinneq pitsaanerpaaq - Misissuinermi Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) 2006 Kalaallit Nunaanni ingerlanneqartumi paasisat. Nuuk: Naqiterisiitsisarfik Atuagkat ApS, 2007.

Petersen SB. Børn af kriminelle forældre. Arbejdsrapport 21 om social arv. København: Socialforskningsinstituttet, 1999.

[Sack WH](#), [Seidler J](#), [Thomas S](#). The children of imprisoned parents: a psychosocial exploration. [American Journal of Orthopsychiatry](#). 1976;46:618-28.

Sack WH. The children of imprisoned fathers. Psychiatry 1977;40:163-74.

Schnohr C, Nielsen SL, Wulff S. Kalaallit Nunaanni meeqqat piitsuunerat – inoqutigiit meerartallit isertitaat kisitsisinngorlugit paasissutissat atorlugit misissueqqissaarneq . Nuuk: MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik, 2007.

Smith PS. Når straffen rammer uskyldige. børn af fængslede, deres problemer, behandling og menneskerettigheder. *Social Kritik* 2006;106:4-21.

Wilbur MB, Marani JE, Appugliese D, Woods R, Siegel JA, Cabral HJ, Frank DA.
Socioemotional effects of fathers' incarceration on low-income, urban, school-aged children.
[Pediatrics 2007;120:678–85.](#)

Wulff S, Nielsen SL. Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip isumaqatigiissutaa aamma naammaginartumik inuuneqarnissamut meeqqap pisinnaatitaanera. Nuuk: MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Iisimasaqarfik, 2007.